

הלכות פסח תסא"תסב

שיג

עלה גם כן למעלה עד שהחלל שנעשה תחתיו גם כן הוא גבוה משמח פני המצה אשר סביביו:

בה ואין אוסרין אלא אם כן החלל הוא גדול כל כך כמו אגוז לוח (שקורין האויל גוס) או כמו אצבע גדול בינוני^{קסז} או נאסרה כל המצה אפילו הוא קורם פסח ויש במצה ששים כנגד מקום הנפוח^{קסח} לפי שהנפוח שבמקום אחד מגלה החמץ של כל המצה שלא נתעסקו בה עסק גמור לבטל התחלת החימוץ ולפיכך כשהושיבה בתנור על ידי חום התנור יצא בה חימוץ לפועל ונתגלה כושתה ולפיכך נתפחה^{קסח}:

כז ואם לא עלה החלל למעלה אלא שבתוך עובי המצה יש נקב חלל כשיעור שנתבאר אוסרין מקום הנקב בלבד שאותו מקום דומה למצה כפולה שאין חום האש שולט שם והשאר מותר אפילו הוא תוך הפסח ואין אוסרין אפילו מקום הנקב אלא כשיש בתוכו אבעבועות שקורין בלעז"ל^{קסח} שהם סימן לחימוץ אבל אם הוא חלק מותר ואם יש במצה שני נקבים כאחת נקב בתוך נקב חוששין לאסור כולה^{קסח}:

כז וכל אוסרין אלו שנתבאר במצה כפולה ונפוחה אין להם עיקר בגמרא^{קסח} ואינן אלא מנהג שנהגו בדורות האחרונים ואע"פ שאין לנו להקל בדבר שאבותינו נהגו בו אוסור^{קסח} משום שנאמר^{קסא} ואל תמוש תורת אבך מכל מקום אין להחמיר בהם כמו בחמץ גמור שאוסר תערובתו במשהו בתוך הפסח ודי להחמיר לאסור אותה מצה עצמה שנתכפלה או שנתפחה אבל לא תערובתה^{קכב}:

כח וכן אין צריך להסיק ולהכשיר את התנור במקום שישבה עליו המצה^{קכג} וכן המרדה שהוציאיה בה מן התנור אין לאסור אותה^{קכד} אלא לבתחלה אם אפשר לו באחרת^{קכה} כמו שנתבאר בסיומן תנ"א^{קכו} וכן בשאר כל הכלים שנשתמשו בה ובלעז מנמה^{קכז}:

כט וכן אם עבר עליה הפסח מותרת באכילה שהרי אין בה אלא חשש חימוץ וספק חמץ שעבר עליו הפסח מותר^{קכח} כמו שנתבאר בס"י תמ"ח^{קכט}:

תסב דין מי פירות אם מחמיצין וכו' כ"ב סעיפים:

א אין נקרא חמץ בלשון התורה אלא עיסה שנילושה במים ונתחמצה^א על ידי שזורב או שהיחווה בלא עסק עד שנתחמצה מאיליה או אפילו נתחמצה על ידי דבר אחר^ב שאינה מינה כגון על ידי שמרי יין שנתייבשו השמרים בתנור^ג הרי זה חמץ גמור והייבון

קטו מ"א ואליה וצא"י ש"ס.
קטז שו"ת מהר"ם לובלין סי' קה. מ"א ש"ס.
קעז מהר"ם ש"ס.
קעח חז"ם ש"ס. סי' ס"ב.
קעט מהר"ם ש"ס (מדברי הגמרא ופוסקים הראשונים).
ה"י סי' יח.

סימן תסב

קכ חז"ם ש"ס.
קכא משלי א, ה. פסחים ג, ב. וראה רש"י חולין צג, רע"ב לקמן סי' תסח ס"פ. לעיל סי' רמט ק"א סי' א.
קכב חז"י סי' קכ.
קכג ש"ס חז"י סי' יח. ובס"י תנא סוף סי' טו.
קכד מ"א סי' תנא סוף סי' לו.

א לבוש ס"א.
ב משנה מנחות נב, ב.
ג ברייתא כז, ב. מג, א.
ד תוס' בה, כ ר"ה מחמת. סו"ג ל"ת ענ. וראה שו"ת צנח צדק או"ח סי' קה. גידול תורה (נג) יב ע' 5.

הלכות פסח תסב

שיד

עליו כרת שנאמר^ה כי כל אוכל מחמצת ונכרתה וגו' ולא נאמר כי כל אוכל חמץ [אלא] לרבות נתחמצה מחמת דבר אחר.

אבל עיסה שגילוישה במי פירות^ו אפילו שהתה כל היום^ז בלא עסק עד שנתפחה^ח אין זה חמץ ומותר לאכלה בפסח^ט אבל אינו יוצא בה ידי חובתו^י בין בלילה הראשון^{יא} בין בליל יום טוב שני של גלויות^{יב} מפני שהיא מצה עשירה^{יג} והתורה אמרה לחם עוני^{יד} ועוד שאין יוצאין אלא כמצה שהיתה יכולה לבא לירי חמוץ אם לא היה משמרה מחמוץ^{טו} כמו שנתבאר בס' תנ"ג^{טז}:

ב וכל המשקין^{יז} שבעולם שאינן מתולדות המים שיתבאר בס' תס"ו^{יח} הם נקראים מי פירות כגון היין^{יט} ושמרי היין^כ והשמן^{כא} ומי תותים ורימונים^{כב} ושאר כל הפירות ואפילו משקין שאינם באים מפירות כגון החלב^{כג} והדבש^{כד} ומי ביצים^{כה} וכיוצא בהם הם בכלל מי פירות לענין זה ואפילו משקים חמוצים כגון מי הפוחים חמוצים^{כו} וכיוצא בהם אם לש בהן עיסה אע"פ שנתחמצה מהם מותרת שאין זה חמץ שאסרה תורה:

ג וכל זה כשלא נתערב בהם שום מים בעולם^{כז} אבל מי פירות שנתערב בהם מים אפילו כל שהוא^{כח} הרי אלו מחמוצים ע"י המים שבהם חמוץ גמור שחייבים עליו כרת^{כט} ולא עוד אלא שהם ממהרים להחמוץ העיסה יותר ממים לברם^ל שהמים לברם אין מחמוצין את העיסה שגילוישה בהם אלא אם כן שהתה שיעור מיל בלא עסק^{לא} אבל עיסה שגילוישה במי פירות עם מים ממהרת להחמוץ אף אם לא שהתה שיעור מיל בלא עסק^{לב} לפיכך אסרו חכמים^{לג} ללוש בהם עיסה לפסח שקשה לשמרה מחמוץ ואם עבר ולש בהם צריך לאפותה מיד^{לד} (אחר גמור הלישה והעריכה) שאף שעיסה הגילוישה במים לבד יכול להשוותה כל היום שאינה באה לירי חמוץ על ידי כן אם עוסק בה עסק גמור^{לה} אבל

ה שלא תריכשו, ראה לעיל ס"א. ה"י ס"ק ה. אמרי ישר ח"ב סי' קצח.

ו כ"א ברייתא וגמרא שם. רמב"ם שם.

ז רמב"ם שם. מ"א בירש הסימן.

ח כ"ב גמרא שם. רמב"ם שם. מ"א ס"ק ד. וראה גם לקמן סי' תס"ו א': והחלב והשמן והחלב.

ט כ"ד ברייתא וגמרא שם. רמב"ם שם. ואף רבש ברברים (סמ"ג ל"ח ע"ג. הגהות מיימוניות פ"ה אות א. מרדכי רמז תקצ"א. מ"א בירש הסימן).

י כ"ה ר"ת בתוס' לה, ב"ר ד"ה וזני. מור וש"ע סי"ד.

יא כ"ו מ"א שם. ה"י ס"ק ג.

יב כ"ז רמב"ם פ"ה ה"ב.

יג כ"ח רמב"ם שם. סמ"ג ל"ח ע"ג. ר"ן פ"ב (א, ב) ד"ה ותקיא. מ"א ס"ק ג וב"ק ג.

יד כ"ט רשב"א לה, א ד"ה וזני פירות, בשם הרמב"ן (המין גמור). פרי"ח ס"א ד"ה והראש (כעיסה שגילוישה במים).

טו ל רש"י לו, א ד"ה אין לוקח מור וש"ע סי"ב. וראה גם לעיל סי' תנה סכ"ט. מ"מ מציונים.

טז לא כדלעיל סי' תנ"ג ס"ט.

יז לב עולת שבת ס"ק ג.

יח לג ברייתא שם. מור וש"ע שם.

יט לד ברייתא שם בהבנים, לגרסת הר"ף שם (י, א). ראש פ"ב סי' יג, בשם הר"ן גיאת (ח"ב ע"ג).

מור וש"ע שם. וראה לקמן סי' תס"א.

לה כדלעיל שם.

ה שמות יב, יט. ברייתא נ"ג, א (שהלימוד הוא נפסקו (ה).

ו ר"ש לקו"ש לה, א. כדפירש רב אריי בר אבין שם. מור וש"ע סי"א.

ז רמב"ם פ"ה ח"ב. ש"ע שם.

ח רמב"ם שם. לכו"ש שם.

ט רמב"ם שם. מור וש"ע שם. וז"ל לקמן סי' תס"ג א. וראה לקמן סוף סי' (דעת האחרים).

י ברייתא וגמרא לו, א. מור וש"ע שם.

יא רש"י שם ד"ה וזני ראשון, לבש שם.

יב דוקא סי' רע"ג. מור וב"י סו"ה ואע"פ, לבש שם.

יג רב פפא לה. סע"א. מור וש"ע שם. וראה גם לעיל סי' תנ"ג ס"ב. סי' תנ"ג ס"ד. סי' תנ"א ס"ד.

יד רש"י שם ד"ה מצה עשירה. ש"ע שם.

טו וירושלמי פ"ב ה"ד. הרמב"ן בגלגמות פ"ב (ג, ב) ד"ה אחר הכותב השבת. מ"מ פ"י ה"ד. ז"א ט"י תנ"א ס"ק ה. וראה ש"ת צמח צדק או"ח סי' זו אות ב.

טז סע"א. וראה הג"ש עם לקמנו מעמים ונתנהם ונאורים ע"ש. לקו"ש ח"י"ב ע" 124. שלחן המגיד ח"ב ע"ג.

יז ו1910ק"ט. רמב"ן בגלגמות שם (י, ב) ד"ה אמר הכותב השבת. ר"ן ש"ו דיבור הראשון. מור וש"ע ס"ד (שאר משקים).

יח סע"א (ו)שם נתבאר מה הן תולדות המים).

יט ברייתא וגמרא לו, א. רמב"ם פ"ה ח"ב.

הלכות פסח תסב

שמו

עיסה זו שממחרת להחמיץ אינו רשאי להשהותה כלל (אחר גמר הלישה אלא יעירכנה) ויאפנה מיד ואם עבר ולא אפה מיד אף על פי שעסק בה עסק גמור אסורה באכילה אבל מותרת בהנאה או להשהותה עד לאחר הפסח¹⁷ כל שלא שהתה שיעור מיל בלא עסק;

ד' אין חילוק בין אם לש עיסה במי פירות שנתערבו בהם מים קודם הלישה או בשעת הלישה ובין אם העיסה נילוושה במי פירות בלבד ואח"כ נתערבו בהם מים קודם האפיה¹⁷ או שנילושה במים כבר ואח"כ נתערבו בה מי פירות קודם האפיה¹⁸ לפיכך אין מבטלין עיסת מצות אפילו במי פירות שיש לחוש שמא תמהר להחמיץ קודם שתתבשל כיון שהיא נילוושה במים¹⁹ (אבל מותר לקטוף המצות במי פירות קודם האפיה אף על פי שנילושה במים²⁰ לפי שהקטוף הוא דבר מועט ואינה ממהרת להחמיץ²¹ על ידי כן וממעתה זה יש להתיר אם נפלו מעט מי פירות לתוך העיסה שנילושה במים ולא אפאה מיד²²):

ה' אע"פ שמי פירות שנתערבו בהם מים אין לשין בהם אף על פי כן מותר ללוש ביין אף שאי אפשר שלא נתערבה בו טיפה מים בשעת הבציר וגם לכתחלה רגילין לערב בו מים בשעת הבציר ממעם שנתבאר ביורה דעה סימן קכ"ו²³ אין הושיעין לבאים הללו²⁴ דכיון שנתערבו בו בעודו תירוש שלא היה עדיין יין וכל שהוא תוסס הוא נתבטל ונעשה יין א"כ גם המים שנתערבו בו הופג מעמך ונשתנו להיות יין כדרך שנשתנה התירוש ונהפך ליין²⁵ אבל בעודו תירוש אסור ללוש בו²⁶:

ז' עיסה שנילושה במים עם מי פירות אף על פי שהיא יכולה לבוא לדי חיימוץ²⁷ אין יוצאין בה ידי חובה אם שמרה מחיימוץ ואפאה מיד²⁸ מפני שהיא מצוה עשירה²⁹ ואפילו אם נילוושה במים רבים ומעט מי פירות³⁰ אף על פי כן כיון שיש בה מעט מי פירות הרי היא נקראת מצוה עשירה אבל אם אין בה מעט מי פירות דהיינו שיש בה ס' כנגד המי פירות שעירב בה³¹ מותר לצאת בה ידי חובתו אם אפאה מיד.

אבל אסור לצאת ידי חובתו במצות הקמופות במי פירות³² אע"פ שיש בהן ס' כנגד הקיטוף שעל גביהן דכיון שהקיטוף אינו מעורב בתוך המצה אינו מתבטל בה והיא נקראת מצוה עשירה³³:

17 מו' הזכרונות (מנאקאמש יג, ב). כנסת הגדולה שם. ח"א שם.

18 מ"ז עולת שבת סוף ס"א א. והיינו אף שאין בה דמעתם הב' לדליל סוף ס"א.

19 מח' כדלעיל ס"ג.
20 מט' ברייתא שם לו, א (שאנינו לחם עוני). רבי הרשע בן לוי (לא לעשות ביומא קמא). גמרא לה, ב (דתי מצוה עשירה). ר"ף שם (י, א דמיירי שנילושה גם במים).

21 רמב"ן במלהמות שם (י, ב) ר"ה אמר המותב השיב. רמב"ם פ"ה ה"כ מ"א סי' תעא ס"ק ה. וכו' לעיל סי' תני ס"ד. לקמן סי' תעא ס"ה. ואם עירב בה מניי תבלין ראה לעיל סי' תנה ס"ג.

22 כ' ח"א שם (אלא אי"כ הוא מעט דמעת).
23 נ"א ח"א ס"ק ב. ראה גם לקמן סי' תעא ס"ה. שו"ת צמח צדק או"ח סי' נו ס"ד.

24 נ"ב רמב"ם שם. טו. אף שאינו נמנר להחמיץ. כדלעיל ס"ה.

25 נ"ג ח"א שם.

לו ח"א ס"ק ד. אליה רבה ס"ק ג.
לז שו"ת ה"ח סי' נ"ג. ח"א ס"ק ג. פ"ח סוף ס"ב. וראה לקמן סי' תמו סוף ס"א, והיינו הקא כשעדיין לא נתייבשו.

18 לח' מנחות דף נ"ד, ב. מ"א ס"ק ד.
לט' משמעות הרובים פ"ה ה"ד (שהתיר לבשל רק בעק שלשו כמי פירות). וראה מ"ט תנינים.

20 מ' ברייתא לו, א. מ"ה.
מ"א רא"ש פ"ב סי' יג.

22 מ"ב ח"א ס"ק א. וראה שרי חמוד מערכת המין ונעצה סי' יג אות י.

23 מ"ג סימן זה בשערי לא הגיע לידנו, וראה ש"ע שם ס"ד. מ"א כאן ס"ק ב.

24 מ"ד סו"ח ל"ת ע"פ ש"ע ס"ב.
מ"ה רשב"ן ביבין שמועה מאמר המין (לד, ב ס"ה והנה, שו"ן צמח צדק ולקמן ס"ה הוא כמים שמשנתנו בתוך העינים). שו"ת מב"ש ס"ה סי' רנ"ב. שו"ת מהרי"ט סי' ח"ב או"ח ס"ב. ב"ק הבית ד"ה וכתבו הגהות. כנסת הגדולה הג"ה. מ"א ס"ק ג.

הלכות פסח תסב

שמו

ז וכל זה מעיקר הדין אבל כבר נהגו במדינות אלו להחמיר שלא ללוש אפילו במי פירות בלבד¹¹ לפי שהוששין שמא נתערב בהם מים כל שהיא¹² ואם עבר ולש אפילו אפאה מיד¹³ אין אוכלין אותה בפסח¹⁴ שהוששין אם נתיר לו לאכלה שמא פעם אחרת לא יאפה מיד לפי שלא יעלה על דעתו לחוש שמא נתערב בהם מעט מים ואין לשנות המנהג אם לא לחולה או לזקן הצריכים לכך¹⁵ כי יש מי שאומר¹⁶ שמעיקר הדין מי פירות הן מחמיצין ולא עוד אלא שהן ממהרין להחמיץ יותר ממים ועיסה שנילושה בהן דינה כדיון עיסה שנילושה במי פירות עם מים לפי סברא הראשונה אלא שאין חימוצן חמץ גמור אלא חמץ נוקשה¹⁷ ואיסורו מדברי סופרים¹⁸:

ח ואפילו לקמף המוצת אין נהגין רק לאחר אפייתו בעודן חמץ¹⁹ ויש נהגין שלא לקמף בשני ימים הראשונים אפילו לאחר אפייתו גזירה שמא יקח אותה למצות מצוה²⁰ והן פסולות²¹ לפי שהמצה שאדם יוצא בה ידי חובתו צריך שלא יהיה בה תערובת שום מעם אחר אלא מעם מצה בלבד שאם יש בה תערובת מעם אחר אותו מעם הוא מפיג את מעם המוצה עין סימן תס"א סעיף י"ב:

כז חטה שנמצאת במי פירות שלא נתערב בהם שום מים בעולם²² אף על פי שנתרכבה החטה אין לחוש בה שמא החמיצה שהרי מי פירות אין מחמיצין לפיכך אם נתבשלה החטה עם המי פירות בתוך הפסח ונתנה בהם מעם אינה אוסרת²³ ואפילו אם החטה היא מבוקעת²⁴ והביקוע הוא סימן חימוץ²⁵ אף על פי כן אנו תולין שמחמת גוששיות הרבה בתוך המי פירות נתפחה ונתבקעה שהרי אף עיסה שנילושה במי פירות בלבד היא נתפחת²⁶ ומתחמט כשהיא שורה הריבה אלא שאין זה חמץ שאסרה תורה ולא אמרו שהביקוע הוא סימן חימוץ גמור אלא בחטה שנמצאת במים או במי פירות שנתערב בהם מים או אפילו חטה נגובה ויבשה שנמצאת בקועה בידוע שהיתה כבר במים ונתבקעה שם שמן הסתם כל ביקוע הוא מחמת מים אבל כשנמצאת במי פירות תולין שנתבקעה לאחר שנפלה לתוכם ואין חוששין שמא כבר היתה בקועה קודם שנפלה לתוכם שאין מהזיקין איסור מספק²⁷:

י אפילו למנהגינו שאנו חוששין בכל מי פירות שמא נתערב בהם מים²⁸ אף על פי כן אין להחמיר בחטה הנמצאת בתוכם²⁹ כי חששא זו אינה כדאי אלא לאסור לכתחלה שלא ללוש בהם עיסה ושלא לעשות מהם תבשיל עם קמח אבל בדעבד לא היה כדאי לאסור כשביל חששא זו³⁰ ואין אנו מחמירין אף בדעבד³¹ אלא כדי שלא יעשה כן פעם

טד אף שאינן נקראות מצה עשירה, כדלקמן סי' תעא סי"ט, מכל מקום פסולות לפי בי.
טו טור ושו"ע סי"ג.
טז פרי"ח סי"ג, ובאריכות כפי' תמו סמ"ו ד"ה נשאל ה"ב.
טז פרי"ח סי' תמו סמ"ו ד"ה וכל זה.
טח כדלקמן סי' תמו ס"א ואילן.
טט כדלקמן סי' א"א.
ע פרי"ח שם. מ"ז סי' תמה ס"ק ג. וראה גם לעיל סי' תכפ ס"ח וש"נ.
עא כדלקמן סעיף ז.
עב לבוש סי"ג.
עג עולת שבת ס"ק ג.
עד עולת שם בדעת הלבוש שם.

נד מהר"ל הל' שבת הגדול (ע' נו). דרכי משה ס"ק ג. רמ"א סי"ד.
נה מהר"ל שם. לבוש סי"ד. וכדלקמן סי"ג, שאפילו נתערב בהם כל שהוא מים הרי אלו מחמיצין.
נו שבה מותר מעיקר הדין אפילו כשעורב בו מים, כדלקמן סי"ג.
נז עולת שבת ס"ק ג. בדעת הלבוש מהר"ז. וכדלקמן סי"ג.
נח רמ"א שם.
נט הראב"ד פ"ה ה"ב, לחוש לדעת רש"י לו, א ד"ה אין לשון (ראה פרי"ח סי"א ד"ה ג"ש שמו פירות).
ס ראב"ד ורש"י שם.
סא פרי"ח רש"י סי"א, וכדלקמן סי' תמב ס"ב.
סב רמ"א סי"ד.
סג ח"י סוף ס"ק ב' בס"ק ח.

הלכות פסח תסב

שז

אחרת לכתחלה אם נתירם לו לאכלם בפסח^ט אבל כדבר הנעשה מאיליו כגון חמה שנפלה לתוך מי פירות אין להחמיר בדיעבד^י:

יא יין צמקום דינו כמי פירות לענין חמץ כי המים ששרו בהן הצמקום נשתנו מבריותן לאחר שנשתנו בהן הצמקום טעם יין ונתהפכו להיות הן עצמן יין^{יב} ולכך מותר לומר עליון קודש היום כמ"ש בסו"ט ע"ב^{יג}:

יב כמה דברים אמורים בצמקום שהם ענבים שלמים אלא שנכמשו ועדיין כל כחם בהם כיון שלא נדרכו מעולם לפיכך כחם חזק להפך את המים שנשרו בהם להיות כמו יין ממש אבל ענבים שנדרכו ונעצרו בגת על ידי קורה ואחר כך נתן מים על החרצנים אפילו אם הוא בענין שמוחר לקדש עליון אף על פי כן לא נתהפכו להיות יין ממש אלא הרי הן כיון מוגז כמים שהרי אין מקדשין עליון אלא אם כן נתן עליהם שלשה מרות מים ואח"כ מצא ארבעה שהרביעית היא יין שיצא מן החרצנין לתוך המים והרי זה כדרך מוגזת היין שאין שותין אותו כשהוא חי אלא מוגזין אותו ג' חלקים מים ואחר יין ואין כח היין ולא כח החרצנים חזק כל כך להפך את המים להיות כמו יין ממש והרי דינם כיון מעורב במים לענין חמץ^{יד}:

יג וישאר כל המירות חוץ מן הענבים אפילו בעורן שלמים שלא נסחט מהם כלום אין כחם חזק להפך את המים שנשרו בהם להיות דינם כמי פירות בלבד אלא דינם כמי פירות עם מים אם נסחט לתוכם מוחל מהפירות וכן משקה העשוי מדבש (שקורין מע"ד) דינו כמי פירות עם מים כיון שעיקרו מים^{טו}:

יד אבל דבש שעושים מצמקום ששווין אותו כמים תחלה ואחר כך סוחטין אותם ויוצא מהם דובש עם המים שנבלעו בהם ואחר כך מבשלים את המים הנסחטין מהם עד שנעשה דבש הרי דינו כמי פירות בלבד לפי שהמים שבו נשתנו מבריות על ידי האור להיות דבש^{טז}:

טז שזמן מהותך דינו כמי פירות בלבד^{טז} אפילו אם מיר לאחר שהדירוהו להכשירו מרמו בעודו מלוכך במים שמוהו בקדירה להתיכו ונמצא שיש בו תערובת מים אף על פי כן אין לחוש לפי שכשנבשל שזמן בקדירה [או] באילפס כישול יפה נשרפו המים בכישול והלכו להם לגמרי^{טז}.

ומכל מקום אם נמצאת חמה בשומן כשעורנו באילפס שהתיכוהו בו^{טז} בין שעדיין הוא

על כדלעיל ס"א.

עו מ"ז ס"א תמן ס"ב ב.

עז רשב"י בביב שמועה מאמר חמץ (לד ב ס"ה והנה, שהוא כגוס שנשתנו בתוך הענבים רלעיל ס"ה). שולת מבי"ט ח"א ס"א רב. שולת מדר"ט ח"ב א"ח ס"א ב. סדק הבית ד"ה וכתבו הנהגות. כופת הגדולה הנב"י. מ"א ס"ק ו. וראה אבני נזר י"ד ס"א קג אות כג. ארץ צבי ח"א ס"א נה. נדה. מקראי קודש פסח ח"ב ס"א לו. שרי חמד מנרכת חמץ ומצא ס"א יג אות ח ד"ה ובעיקר.

עח סוף ג.

עט רשב"י ח"א ס"א נ (שחילק נשעם זה בין צמקום לבין שפירם, לענין קדוש בפהות ממנה). ורע אמת ח"א ס"א נג (לחלק בין נדרכו ע"י קורה או לאו, לענין בו פירות). וראה לעיל ס"א ס"א שרין ענבים שנעצרו בדין שפירם. וישוה ודקא כשנעצרו בקורה, משא"כ כשנדרכו

כרגל. וראה שולת צמח צדק א"ח ס"א כח. חקרי הלכות ח"א כג, ב.

פ תוס' עירובין כג, ב ד"ה הבא. רמ"א ט"ו קס ס"ב. לעיל שם סמ"ו (לענין נפילת דרים). וראה מ"ז ס"א תמן ס"ק יח (שאוסר). מ"א כאן ס"ק ו (שנסתפק). פ"ה ס"ד (להחמיר).

פא שולת מהרי"ט (ס"א ח"ב א"ח ס"א ב. נכסת הגדולה הנב"י. מ"א ס"ק ו.

פב תוקח ס"א רצא. דובא במ"א סוף ס"ק ו. וראה גם לקמן ס"א תמן ס"א.

פג שולת צמח צדק ס"א כגב.

פד פרי"ח ט"ו תמן סמ"ו ד"ה ותנה המעין (וראה שם ד"ה וכל זה, דמיייר בבבאקיעא. וראה גם לעיל ס"ט בחמה במקושת).

לח וצלול בין שכבר קרוש שם בתוך האילפס אם התיכוהו בתוך הפסח יש לאוסרו שיש לחוש שמא נפלה החמה לתוכו באילפס כשעדיין לא נתבשל בישול יפה בעוד שהיו בו צחצוחי מים מהמים שהורד בהם ואז נתחמצה החמה במהרה קודם שנתבשלה שם ונאסר כל השומן שבאילפס שחמין בפסח במשור¹⁰⁹:

מז אבל אם הוריקו השומן מהאילפס לכלי אחר ובאותו כלי נמצאת חמה בתוך השומן אפילו הוריקוהו לתוכו כשהיה רותח ואפילו אם עדיין הוא רותח ונפלה לתוכו מעט החמה הרי זה מותר לפי שאנו אומרים כאן נמצא כאן היה¹¹⁰ דהיינו חמה זו שנמצאת עכשיו בכלי זה כבר היתה בתוכו קודם ששמו השומן לתוכו ולא היתה מעולם עם השומן בתוך האילפס כשעדיין היה בו צחצוחי מים ולא נתחמצה חמה זו מעולם ועכשיו אינה באה לידי חימוץ על ידי השומן כיון שכבר הלכו ממנו צחצוחי מים לגמרי כשנתבשל בישול יפה באילפס¹¹¹:

יז וכל זה כשלא נתגבב השומן ממי ההרחה קודם ששמוהו באילפס אבל אם נתגבב לגמרי ממי ההרחה ואחר כך שמוהו באילפס ונמצאת שם החמה אפילו נמצאת קודם שנתבשל בישול יפה הרי זה מותר שאין כאן אלא מי פירות בלבד ואין החמה באה לידי חימוץ¹¹².

ואפילו אם נשרה כמה ימים במים עד שנבלעו בתוכו ואף שאחר כך נתגבב מלחלוהות מים שעלו קודם שהתיכוהו מכל מקום המים שהיו בלועים בתוכו נתערבו בו כשהותך אף על פי כן דינו כמו פירות בלבד בלא מים לפי שהמים הבלועים אין שם מים עליהם כלל עד שיתגלו ויצאו לחוץ כגון בשר יבש שמועץ בימות הגשמים מחמת המים שהורח בהם וכמו שיתבאר בס' תס"ו¹¹³ ע"ש.

אבל המצה ששורין אותה במים לאחר אפייתה וסוחטין אותה ואחר כך לשיץ אותה בשומן אם נפלה חמה לתוכה יש להחמיר ולאוסרה לפי שאי אפשר לסוחטה כל כך ונשארה בתוכה מים בעין¹¹⁴:

יח לחלוהות היוצא מהמלח דינו כמו פירות¹¹⁵ שהמלח אינו מתולדות המים¹¹⁶ כמה הכרים אומרים כמלח שהופרין מהקרקע¹¹⁷ אבל מלח שלנו שנמשלחן אותה ממים¹¹⁸ דינו כמים¹¹⁹ ויש אומרים¹²⁰ שדינו כמו פירות והעיקר כסברא הראשונה¹²¹ ואף על פי כן יש לחוש גם לסברא האחרונה כמו שנתבאר בסיומן תנ"ה¹²²:

יט כל אדם יש לו לבדוק התבלין¹²³ והמלח¹²⁴ קודם שיתן מהם לקדירה בפסח¹²⁵ שמא

פח כדלקמן ס' תמו סל"ה בחמה (מבוקעת או עכ"פ נתרבה) שנמצאת בתבשיל בפסח שכל התבשיל אסור. וכדלקמן שם סל"ב (מבוקעת), שאנו דינן אותה כשנת מצאתה שנפלה החמה לנפרע ואין זה נקרא ספק.

פו כדלקמן ס' תמו סל"ז וש"ג.

פז צנח צדק ופ"ח שם.

פח ת"א ס"ק ז.

פט מעוף ז (לדעה הא).
צ מ"א שם.

צא ר"א"ש פ"ב ס' יג וס' כג. סור בסוף הסימן פרח ס'.

צב תוספתא מבשרין פ"ג ה"ח. תב"ש הל' מנצאת אוכלין פ"א ה"ב. פ"ח שם (ראו לקמן ס' תמו ס"א

מה הן תולדות המים).
צג רכ"י משה ס"ק ד. ת"א סוף ס"ק ז.
צד ראה גם לעיל ס' שיה ס"ח.
צה הנהרות מייחוויות פ"ה אות ה (הא). ר"ן פ"ב (כ), (א) סל"ח. ותיקא.
צו סור בסוף הסימן.
צז ש"ע ס"ז.
צח סעף כג.
צט רוקח ס' רעא. מהר"ל הל' אפית המצות (ע' סא).
מ"א סוף ס"ק ז בשם השו"ע. ח"י סוף ס"ק ז.
ק רוקח ה"י שם.
קא ח"י שם.

הלכות פסח תסכיתסג

שיט

יש חמה בתוכם ורתחמין בתוך הקדירה ואם כשברך התבלין מצא בהם חמה אפילו היא מלוחלת ונתרכבה ונתבקעה שורפה^א אם הוא משעה ששית ואילך והתבלין מותרין אפילו הוא תוך הפסח דכיון שהם יבשים לא נבלע בהם כלום מן החטה^ב אפילו שהתה בתוכה כמה ימים:

ב אבל אם מצא חמה במלח יש לחוש בה שוא נכנס בה לחלוטית המלח מעט מעט עד שהחמיצה ואחר כך נפלט ממנה לחלוטית לתוך המלח^א שכן דרך המלח לבלוע ממאכל המונח אצלו^ב לפיכך צריך ליטול ולהסיר מהמלח מקום מגעה של החמה דהיינו כרוחב גודל סביב לה^א והשאר מותר אם הוא קודם הפסח^ב ואינו חוזר וניעור בפסח^א אבל אם היה בתוך הפסח מוב להחמיר לכתחלה להשהות כל המלח^א עד לאחר הפסח אפילו מצא חמה אחת כחבית מלאה מלח אין להסתפק ממנה בפסח לכתחלה לפיכך יזהר אדם לברוק קודם הפסח^א כל המלח הצריך לו לכל ימי הפסח שבתוך הפסח דהיינו מלא מ"ו ואילך אם ימצא בו חמה אחת יפסיד את כולו:

בא ובריעבר שנתנו לתוך הקדירה מלח זה שנמצא בה חמה בפסח אין לאסור המאכל שבקדירה שהרי אין שם שמנונית ולא רוטב שילוך מעם החמין בכל המלח^א אבל אם נטל מלח ממקום מגעה של החמה ונתן לתוך הקדירה יש לאסור אף בריעבר^א:

בב וכל זה בשנתלחלה החטה^א דהיינו שנתרכבה שאו יוכל לפלוט ממנה קצת לחלוטית לתוך המלח אבל אם לא נתלחלה החטה אפילו מקום מגעה אין צריך להסיר אפילו בתוך הפסח שהרי אינה יכולה לפלוט כלום^א:

תסג אם מותר לחרוך שבליים יחד ודיני ברמל וכו' ה' סעיפים:

א מותר לחרוך שני שבליים ביחד^א וכן מותר למלאות קדירה שבליים ליבשם בתוך התנור^ב ואין חוששין שוא על ידי חום האור יצאו מים משבולת אחת ויפלו ע"ג חבירתה ותחמין לפי שמים אלו נקראים מי פירות ואינן מהמוציין ואף למנהגינו שאנו מהמירין בכל מי פירות^א מכל מקום אין הדבר מצוי שיצאו מים מהשבליים לפיכך אין חוששין לזה כלל^א כיון שאף שיאעז לפעמים שיצאו מהם מים אין כאן איסור גמור של תורה שהרי אף למחמירין בכל מי פירות מעיקר הדין מכל מקום אין חימוצה חימוץ גמור^א אלא נוקשה ואיסורו מדברי סופרים^א:

המותרים שאין מתמרים באיסור חמין בפסח שאין שייך בו ששנונית, לאסור כולו.

קב ח"א שם.

קג רוקח ס' רעא. ב"ח ופ"ו ופ"א ופ"ו סף הסמין.

קד ב"ח, ופ"ו שם.

סימן תסג

א רבא דף ט, א (לגירסת הר"ף שם ב, א, ורא"ש פ"ב ס' כד), מור ושילע ס"א.

ב רבא שם, ח"י ס"ק א.

ג רבא שם, מור ושילע שם.

ד ס"ז ס"ק ב.

ה תוס' מנחת נה, א ס"ה אין מתמציין, מ"א ס"ק ג.

ו תוס' שם.

ז כדלעיל ס' תסב ס"ג.

קב כדלעיל ס' תסב ס"ה, שאף פחות מכות חייב לבער.

קג ח"א שם, ח"י שם.

קד הנהגות מיימוניות פ"ה אות ה (הא). שילע ס"ז.

קה ראה רמ"א וי"ד ס' צא ס"ה וס"ו קה ס"ג (אם

מלוח יבש יוכל להפליט). לעיל ס' תמו ס"ז (שק

מכלי אינו יוכל להפליט).

קו ח"א ס"ק ג.

קז מרח"ל הלי אפית המצות (ע) סא). מ"א שם.

קח כדלעיל ס' תמו ס"ב.

קט מ"א שם, וברלקמן ס' תמו ס"ג, שלכתחלה

הששים לדעת המחמירים לאסור במליחה כל

החיתוכים אף כבשים.

ק הנהגות מיימוניות שם.

קי מ"א שם, וברלקמן ס' תמו ס"ג שהעיקר כדעת